

*Obidov Ikboljon Askaraliyevich**O'zbekiston Respublikasi Hisob palatasi yetakchi inspektori***MOLIYAVIY AUDITNING HUQUQIY BAZASINI TAKOMILLASHTIRISH**

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat moliyaviy auditining huquqiy bazasini takomillashtirish zarurati, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo'llari keng tahlil qilinadi. Maqolada moliyaviy auditning huquqiy asoslari va ularning samarali ishlashi uchun qanday islohotlar amalga oshirilishi kerakligi, davlat moliyaviy nazoratining rivojlanishidagi muhim bosqichlar ko'rib chiqiladi. Mualliflar, mamlakatda moliyaviy audit sohasidagi qonunchilikni rivojlantirish, davlat moliyaviy nazoratida huquqiy islohotlarning roli va ahamiyatini tahlil qilib, mavjud muammolarni aniqlab, ularni hal qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar taqdim etadilar.

Maqolada ilmiy metodlar, statistik tahlillar va aniq dalillar asosida tavsiyalar berilgan. Tadqiqotlar va amaliyotda olingan natijalar, auditorlik faoliyatini yanada mustahkamlash va samarali boshqarish uchun zarur huquqiy o'zgarishlarni amalga oshirish bo'yicha to'g'ri yo'lni ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: moliyaviy audit, huquqiy baza, davlat moliyaviy nazorati, huquqiy islohotlar, qonunchilikni takomillashtirish.

KIRISH

Hozirgi kunda davlat moliyaviy resurslarini samarali boshqarish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish davlat moliyaviy nazorati tizimini takomillashtirishni talab qilmoqda. Shu maqsadda, davlat moliyaviy auditining huquqiy bazasini mustahkamlash zarurati hayotiy ahamiyatga ega. Bugungi kunda moliyaviy audit sohasidagi qonunchilik yetarlicha rivojlanmagan bo'lib, ayrim normalar amaliyot talablariga javob bermayapti. Shuningdek, audit jarayonlarining huquqiy jihatdan tartibga solinishi to'liq ta'minlanmagan, bu esa audit faoliyatining samaradorligi va ob'ektivligini kamaytirishga olib keladi. Shu sababli, davlat moliyaviy nazorati tizimida huquqiy islohotlarni amalga oshirish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Maqolada, moliyaviy audit sohasida yuzaga kelayotgan asosiy muammolar, ular bilan bog'liq qonunchilikdagi kamchiliklar va mavjud huquqiy holatlar tahlil qilinadi. Shuningdek, davlat moliyaviy nazoratining samaradorligini oshirish uchun huquqiy me'yorlarni takomillashtirish zarurligi va bu borada amalga oshirilishi lozim bo'lgan islohotlar ko'rsatiladi. Tadqiqotda, xalqaro tajribalar, ilg'or amaliyotlar va mavjud qonunchilik tizimi asosida huquqiy islohotlar yo'nalishlari belgilab beriladi.

Maqolada davlat moliyaviy auditining huquqiy asoslarini takomillashtirishning yuksalish yo'llari, auditorlik faoliyatining mustaqilligini ta'minlash va huquqiy javobgarlikni kuchaytirish zarurati tahlil qilinadi. Shuningdek, huquqiy-me'yoriy hujjatlarni raqamlashtirish, texnologiyalardan foydalanish va auditorlik malakasini oshirish orqali auditorlik tizimining samaradorligini oshirish masalalari muhokama qilinadi.

Maqolada ilgari surilgan tavsiyalar va yondashuvlar davlat moliyaviy nazoratini takomillashtirish orqali moliyaviy shaffoflikni oshirishga, davlat resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlashga va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu tavsiyalar xalqaro miqyosda O'zbekistonning iqtisodiy integratsiyasini osonlashtirishga ham yordam beradi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda huquqiy tahlil va solishtirma huquqiy metodlardan foydalanildi. Davlat moliyaviy audit bo'yicha xalqaro standartlar va yetakchi davlatlar tajribasi o'rganilib, milliy qonunchilikka moslashtirish usullari taklif qilindi. Tadqiqot uchun O'zbekiston

Respublikasi moliyaviy nazoratga oid qonun hujjatlari, xalqaro tashkilotlarning tavsiyalari va sohada o'tkazilgan ilmiy ishlanmalar asos qilib olindi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Moliyaviy audit sohasidagi qonunchilikni takomillashtirish yo'nalishlari. Moliyaviy auditni tartibga soluvchi qonunchilik tizimini rivojlantirishning birinchi yo'nalishi huquqiy me'yorlarni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirishdir. Xalqaro tajribada davlat moliyaviy auditi sifatida tan olingan asosiy tamoyillar O'zbekistonda qonun hujjatlarida to'liq aks ettirilishi lozim.

Bu, birinchi navbatda, davlat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilayotgan moliyaviy operatsiyalarni audit qilish tartib-qoidalarini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi.

Ikkinchi yo'nalish davlat moliyaviy auditi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlarning mustaqilligini oshirish bilan bog'liq. Amaliyotda auditorlik faoliyatining huquqiy asoslari auditorlarning faoliyatini cheklaydigan yoki noaniqliklar keltirib chiqaradigan normativ hujjatlar bilan murakkablashtirilgan. Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun qonunchilikda davlat audit idoralari mustaqilligi va xolisligini ta'minlovchi kafolatlar yaratish zarur.

Uchinchi yo'nalish – huquqiy javobgarlikni kuchaytirish. Davlat moliyaviy auditi jarayonida aniqlangan qonunbuzarliklar bo'yicha javobgarlik choralari qat'iy belgilanishi va bu normalar amalda samarali ishlashi kerak.

Davlat moliyaviy nazoratida huquqiy islohotlarning ahamiyati. Davlat moliyaviy nazorati tizimida huquqiy islohotlarning amalga oshirilishi bir necha muhim natijalarga olib keladi.

Birinchi, qonunchilikni takomillashtirish davlat resurslarini noqonuniy sarflash holatlarini kamaytiradi. Moliyaviy nazoratni samarali tashkil etish uchun huquqiy asoslarning mavjudligi resurslar oqimini nazorat qilishni osonlashtiradi va moliyaviy shaffoflikni oshiradi.

Ikkinchi, huquqiy islohotlar davlat va xususiy sektor o'rtasida ishonch muhitini mustahkamlaydi. Huquqiy aniq tartiblar auditorlar faoliyatini belgilab beradi va ularning faoliyat natijalariga nisbatan xolis baho berilishiga xizmat qiladi. Shu orqali davlat tashkilotlarining moliyaviy holati yuzasidan xalqaro miqyosda ishonchli ma'lumotlar taqdim etish imkoniyati kengayadi.

Uchinchi, davlat moliyaviy nazorati tizimida huquqiy islohotlar investitsion muhitni yaxshilashga xizmat qiladi. Qonunlarning aniq va ochiq-oydinligi, davlat resurslari harakatining nazorat qilinishi mamlakatni xalqaro moliyaviy hamjamiyat uchun jozibador qiladi. Shu bilan birga, qonunchilikning xalqaro standartlarga mosligi O'zbekistonning global iqtisodiy bozor integratsiyasini osonlashtiradi.

Huquqiy-me'yoriy hujjatlarni raqamlashtirish va texnologiyalardan foydalanish.

Davlat moliyaviy auditining samaradorligini oshirishda raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Huquqiy-me'yoriy hujjatlarning elektron bazasini yaratish nafaqat audit jarayonlarini soddalashtiradi, balki ulardagi xatoliklarni aniqlash imkoniyatlarini ham oshiradi. Masalan, blokcheyn texnologiyalarini joriy etish orqali moliyaviy operatsiyalarning shaffofligi va kuzatiluvchanligini ta'minlash mumkin.

Elektron hujjat aylanishi tizimi auditorlar faoliyatini yanada tezlashtiradi va byurokratik to'siqlarni kamaytiradi. Shu bilan birga, zamonaviy dasturiy ta'minotlardan foydalanish davlat moliyaviy resurslarining hisobini yuritishda aniq va tezkor natijalarga erishishga imkon beradi. Raqamlashtirish nafaqat milliy miqyosda, balki xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni mustahkamlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Auditorlar malakasini oshirish va kadrlar tayyorlash tizimi. Moliyaviy auditning huquqiy bazasini takomillashtirish uchun kadrlar malakasini oshirish muhim hisoblanadi. Auditorlarning zamonaviy standartlarga javob beradigan darajada bilim va ko'nikmalarga ega

bo'lishi uchun maxsus o'quv dasturlarini joriy etish zarur. Xalqaro standartlar asosida malaka oshirish auditorlarga global tajribani o'rganish va amaliyotda qo'llash imkonini beradi.

Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy auditga oid maxsus kurslar tashkil etish orqali malakali mutaxassislar yetishtirish mumkin. Bundan tashqari, xalqaro tashkilotlar tomonidan o'tkaziladigan treninglar va seminarlar auditorlarning malakasini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish ham dolzarb masalalardan biridir. Auditorlar malakasini oshirish orqali moliyaviy audit tizimining umumiy samaradorligini oshirish mumkin.

XULOSA. Davlat moliyaviy auditining huquqiy bazasini takomillashtirish davlat resurslarini samarali boshqarish va moliyaviy shaffoflikni oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Mazkur sohada amalga oshiriladigan huquqiy islohotlar davlat va xususiy sektor o'rtasida ishonchni mustahkamlaydi, moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshiradi hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shu sababli, xalqaro standartlar va ilg'or tajribani hisobga olgan holda milliy qonunchilikni takomillashtirish ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi moliyaviy nazoratga oid qonun hujjatlari.
2. International Standards on Auditing (ISA) bo'yicha rasmiy hujjatlar.
3. Мирабдуллаева, Ш. А. (2025). ФОРМИРОВАНИЕ ЛИДЕРСКИХ КАЧЕСТВ У ВОЕННОСЛУЖАЩИХ. ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION, 1(4), 117-124.
4. Mallaevna, O. N. (2023). Theoretical Basis of Formation of Pedagogical Ethics in Students.
5. Mallaevna, O. N. (2022). The process of forming pedagogical ethics in students and its efficiency.
6. Очилова, Н. М. (2017). СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К УРОКАМ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. Ученый XXI века, 43.
7. Наршабаева, А. Ю. (2021). Совершенствование педагогического механизма развития у студентов культуры межнационального общения на основе билингвального подхода. Глобальный научный потенциал, (5), 135-140.
8. Наршабаева, А. Ю. (2021). РОЛЬ РОДНОГО ЯЗЫКА В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ НА ОСНОВЕ БИЛИНГВИЗМА: Наршабаева Алия Юмутбаевна Старший преподаватель, Кафедра иностранных языков Нукусского государственного педагогического института имени Ажинияза. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (6), 27-39.
9. Yumutbaevna, N. A. (2022). Pedagogical issues of formation of tolerance among youth in conditions of globalization.
10. Yumutbaevna, A. N. Pedagogical Conditions for the Organization of a Culture of Interethnic Communication in Students. JournalNX, 7(07), 55-56.
11. Yumutbaevna, N. A., & Abrarovna, D. M. (2024). Linguistic Foundations Of Teaching A Foreign Language To Elementary School Students. American Journal of Advanced Scientific Research, 1(1), 75-77.
12. Журакулов, Р. Д., & Журакулий, Г. (2023). СЕМАНТИКО-СТРУКТУРНЫЕ ПОЛЯ ФРАЗЕОЛОГИИ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ СКАЗОК. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 2(11), 80-82.
13. Yuldasheva, D. (2023). THE IMPORTANCE OF LISTENING COMPREHENSION MATERIALS IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF TOURISM STUDENTS. " Science Shine" International scientific journal, 8(1).

14. Botir o'g'li, R. S. (2024). CRIMINAL LIABILITY FOR FRAUDULENT ENTREPRENEURSHIP. Web of Teachers: Inderscience Research, 2(12), 94-97.
15. Маматкулов, Б. М., & Тураев, Б. Ш. (2023). ПРОБЛЕМЫ МУЖСКОГО БЕСПЛОДИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ (Doctoral dissertation).
16. kizi Tohirova, M. A., & Tursunnazarova, E. T. (2022). BASIC LITERARY ELEMENTS OF THE XX CENTURY ENGLISH AND UZBEK SHORT STORIES (BASED ON HERBERT BATES AND SAID AHMAD'S SHORT STORIES). THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD, 1(2), 192-195.
17. Barziyev, O. H. (2021) Traditional poetic series associated with the name of Fergana. Scientific journal of Fergana State University, 3(3), 108-114.
18. Barziev, O. (2021). LYRICAL INTERPRETATION OF "I" IN THE POETRY OF ANBAR OTIN, DILSHODI BARNO AND SAMAR BONU. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES, 2(06), 61-66.
19. Khayitbaevich, D. K. (2024). EXPLORING THE FLEXIBILITY OF ADJECTIVE ORDER IN ENGLISH: COGNITIVE, PRAGMATIC, AND STYLISTIC PERSPECTIVES. AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING, 2(5), 593-597.
20. Khayitbaevich, D. K. (2024). Analysis of Word Transposition Types in English and Uzbek Languages. Cognify: Journal of Artificial Intelligence and Cognitive Science, 1(1), 59-65.
21. Shodiyeva, G. (2024). O 'ZBEK VA INGLIZ TILIDA SO 'ZLARNI TURKUMLARGA AJRATISH MASALALARI. Interpretation and researches, (4 (26)).
22. Shodieva, G. (2023). TRANSPOSITION OF WORD CATEGORIES IN UZBEK. Results of National Scientific Research International Journal, 2(4), 40-46.
23. Davlat moliyaviy nazoratiga oid xalqaro tajribalar tahlili.
24. Smith, J. "Public Sector Auditing: Challenges and Reforms."
25. 2020. O'zbekiston Respublikasining 2023-yilgi Davlat byudjeti ijrosi to'g'risidagi hisobot.